

ע"פ 6520/15 - שלום עידן שרעבי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6520/15

לפני:
כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: שלום עידן שרעבי

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר
שבע מיום 01.09.2015 בת"פ 20850-01-13 שניתן
על ידי כבוד השופט א' ביתן

תאריך הישיבה: כ"ב באייר תשע"ו (30.5.16)

בשם המערער: עו"ד פואד אסעד

בשם המשיבה:
בשם שירות המבחן: עו"ד יאיר חמודות
גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

1. המערער והמשיבה הגיעו להסדר טיעון, לאחר שנשמעו רוב ראיות התביעה, במסגרתו הודה המערער בביצוע של העבירות המפורטות בכתב האישום המתוקן. לפי האישום הראשון בכתב האישום המתוקן, קשר המערער קשר עם שלושה אחרים לבצע עבירות מסוג פשע - לשדוד אזרחים זרים, שאינם תושבי ישראל, בעיר אילת - עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - "החוק"). כתב האישום המתוקן מתאר בארבעה אישומים נוספים את ביצוע של העבירות שלהלן, לאחר קשירת הקשר דנן, כלפי ארבעה מתלוננים שונים: חטיפה, לפי סעיף 369 לחוק; שתי עבירות שוד, לפי סעיף 402(ב) לחוק; עבירה של תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382 לחוק; ועבירת ניסיון שוד, לפי סעיף 403 סיפא לחוק.

2. בדיון שהתקיים ביום 3.6.2015 לפני בית המשפט המחוזי הודיעה באת כוח המאשימה לבית המשפט כי הצדדים הגיעו להסכמה לפיה:

"המאשימה תבקש לתקן את כתב האישום, הנאשם יודה בעובדות כתב האישום המתוקן ויורשע בהתאם, והצדדים ימליצו לבית המשפט להטיל על הנאשם 3 שנות מאסר בפועל ומאסר על תנאי ואילו לעניין רכיבי הפיצוי והקנס, הצדדים יטענו באופן פתוח".

בא כוחו דאז של המערער - עו"ד אלי בניה - הודיע מיד לאחר דברים אלה כדלקמן:

"אני מאשר את דברי התובעת ומסכים לתיקון כתב האישום, כמוצע על ידה".

מן הפרוטוקול עולה כי עו"ד בניה הוסיף ואמר כדלקמן:

"קראתי לנאשם את כתב האישום המתוקן והסברתי לו את תוכנו. הנאשם גם מודע לפרטי הסדר הטיעון. הנאשם מבין את המיוחס לו בכתב האישום המתוקן ומודה בכל עובדותיו. הסברתי לו כי בית המשפט איננו כבול בהסדר הטיעון".

המערער עצמו הצהיר, לפי פרוטוקול הדיון, כי:

"הסניגור קרא לי את כתב האישום המתוקן והסביר לי את תוכנו. אני מבין את המיוחס לי בו ואני מודה בכל עובדותיו. אני מודע לפרטי הסדר הטיעון, ומבין כי בית המשפט איננו כבול בו".

בית המשפט המחוזי (השופט א' ביתן) הרשיע את המערער, על יסוד הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, בעבירות המפורטות לעיל.

3. בטרם גזר בית המשפט המחוזי את עונשו של המערער, עמד בית המשפט על תסקיר שירות המבחן שהוכן בעניינו. לפי התסקיר מדובר במערער בן 23, בעל עבר נקי, שסיים 12 שנות לימוד ושירת בצה"ל שירות חלקי, כששחרורו נעוץ בסיבות רפואיות (על רקע פגיעות גפיים במהלך שירותו כלוחם). בצעירותו טופל בריטלין בשל הפרעת קשב וריכוז, טופל על ידי פסיכיאטר בבית החולים שניידר ושולב במסגרת טיפולית בהוסטל בחיפה למשך שנתיים. לטענתו, נהג לצרוך אלכוהול בכמויות גדולות עד לביצוע העבירות דן ושולב בטיפול במרכז לטיפול בנפגעי התמכרויות בתקופה שבין אפריל לאוקטובר 2013, אך שיתוף הפעולה מצידו הלך ופחת עד שסיים מיוזמתו את הטיפול עם סיום תקופת פיקוח המעצרים. המערער טען כי הוא מתקשה להיזכר בעבירות בשל חלוף הזמן ובשל היותו תחת השפעת אלכוהול, אך מסר כי נגרר אחרי שותפיו לעבירות והביע צער על מעשיו. שירות המבחן התרשם כי קיים סיכון מסוים לביצוע עבירות נוספות על ידי המערער ונמנע מהמלצה כלשהי בעניינו.

4. המשיבה טענה לפני בית המשפט המחוזי כי הסיבה להסדר הטיעון המקל מאוד עם המערער, נעוצה בפסק הדין שניתן בעניינם של המעורבים האחרים בפרשה, שזוכו ממרבית האישומים שיוחסו להם בשל טענות אודות אופן גביית אמרתיו של המערער במשטרה, שבוקר על ידי בית המשפט המחוזי.

5. בא-כוח המערער הדגיש את נסיבותיו האישיות והמשפחתיות של המערער וטען כי הוא ביצע את העבירות בהיותו תחת השפעת אלכוהול. עוד הודגשו עובדות הטיפול שעבר בשעתו, נטילת האחריות על ידו והבעת החרטה והצער. לבסוף עתר בא כוח המערער להשית על המערער את העונש שבו דובר בהסדר הטיעון.

6. כל צד טען לשיטתו לעניין רכיב הפיצויים.

7. בית המשפט המחוזי בחן את הטיעונים ואת מכלול השיקולים הרלבנטיים וקבע כי על אף שהעונש הראוי צריך היה להיות חמור משמעותית מזה שהוסכם במסגרת הסדר הטיעון, הרי שמתקיימות במקרה דנן נסיבות מיוחדות המצדיקות הקלה בעונש הראוי וקבלת הסדר הטיעון. בית המשפט מנה 11 טעמים המצדיקים את אימוץ הסדר הטיעון, כמפורט בסעיף 13 לגזר הדין מיום 1.9.2015, והשית על המערער: שלוש שנות מאסר בפועל (בניכוי ימי המעצר); מאסר מותנה; וחוב המערער בתשלום פיצויים לזכות שלושה מתלוננים בסך כולל של 6,000 ש"ח.

8. בערעורו - שהוגש באמצעות עו"ד דני גרינברג, שלא ייצג את המערער בבית המשפט קמא - טען המערער כי לא היה מודע לפרטי הסדר הטיעון ולא הבין את משמעותו. בפרט נטען, כי כתב האישום המתוקן מעולם לא הוצג בפניו או הוקרא לו, וכי השופט ביתן לא פנה אליו ולא שאל אותו מאומה, וממילא הוא לא אמר והשיב את הדברים המצוטטים בפרוטוקול הדיון מיום 1.6.2015. עוד נטען כי המערער נתן הסכמתו להסדר אחר, לפיו יוכל סניגורו לטעון לעונש כהבנתו. לבסוף נטען כי תוצאת גזר הדין אינה סבירה והיא כה קיצונית בהשוואה לעונשים שהושתו על שלושת השותפים, עד כי הדבר עולה כדי פגיעה בעקרונות הצדק והשוויון באופן המצדיק הקלה בעונשו. יצוין כי על שניים משלושת השותפים הושתו שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות ועל השלישי הושת מאסר מותנה וביצוע של"צ בהיקף של 300 שעות.

9. ביום 1.10.2015 דחה בית משפט זה (השופט מזוז) את הבקשה לעיכוב עונש המאסר ואף חיווה את דעתו ש"אין לקבל את הטענה כאילו המערער לא הבין למה נתן הסכמה".

10. ביום 20.12.2015 שוחרר עו"ד גרינברג מייצוג המערער, לבקשתו, והרשמת בנמלך מינתה את הסניגוריה הציבורית לייצג את המערער בהליך דנן. ביום 22.2.2016 הגישה הסניגוריה הציבורית בקשה לשחרורה מייצוג המערער. בהודעה בכתב מיום 23.2.2016 הציג עו"ד ביתן, שייצג את המערער בהליך דלמטה, את עמדתו, לפיה אין בסיס לטיעונים המפורטים בהודעת הערעור שהוגשה על ידי עו"ד גרינברג. בפרט צויין, בהתייחס להסדר הטיעון, כי: "ברי לי שהיה ברור ללקוח (המערער - י.ד.) שהמדובר בעונש סגור".
11. בדיון שהתקיים ביום 25.2.2016 קיבלנו את בקשת הסניגוריה הציבורית להשתחרר מהייצוג. בדיון דנן הבהיר המערער כי **הוא אינו מבקש לחזור בו מהודאתו והוא אינו עומד על ביטול הסדר הטיעון**, וכי הוא מגביל ערעורו לעניין חומרת העונש שהושת עליו. המלצנו למערער למנות עורך דין שייצג אותו בהליך לפנינו, והמערער הסכים לכך.
12. מתסקיר עדכני של שירות המבחן שתאריכו 25.5.2016 עולה שהמערער משולב במחלקת הגמילה בכלא חרמון מיום 9.12.2015, ולמרות שהוא משולב בתוכנית הטיפולית למעלה מחמישה חודשים, הוא עדיין נמצא בשלב התחלתי וראשוני של הטיפול, ונראה כי הסתגלותו לטיפול הינה איטית יחסית.
13. בדיון שהתקיים לפנינו ביום 30.5.2016 יוצג המערער על ידי עו"ד פואד אסעד. על אף האמור בפיסקה 11 לעיל, ביקש המערער, באמצעות בא-כוחו דנן, להעלות טענות המצדיקות, לשיטתו, סטייה מהסדר הטיעון. בין היתר שב המערער וטוען כי "לא הבין" את הסדר הטיעון "ולא ידע את תוכנו ואת משמעותו של הסדר הטיעון שהסכים לו". עוד נטען כי "הוא (המערער - י.ד.) הבין אותו בשונה ממה שהוסבר לו". כן טען המערער כי הדברים שנרשמו מפיו בפרוטוקול הדיון מיום 3.6.2015 (והמצוטטים בפיסקה 2 לעיל) לא נאמרו על ידו. לטענת המערער הוא "הבין את ההסדר בצורה כזאת שהתביעה תבקש שלוש שנים וכי עורך דינו יפעל בכל הדרכים כדי להפחית את העונש" [כפי שעולה, בין היתר, מסעיפים 61, 62, 64 ו-65 להודעת הערעור מיום 30.9.2013]. לביסוס טענותיו אלה ביקש המערער להפנות, בין היתר, ל"רקע הפסיכולוגי והלימודי שלו" המעידים - כך לשיטתו - על כך שהוא "סובל מבעיות קשות", שהיה על בא כוחו דאז ועל בית המשפט המחוזי לקחת בחשבון [כפי שעולה, בין היתר, מסעיפים 47-52 - להודעת הערעור]. עוד נטען כי חילופי המסרונים בין המערער לבין בא כוחו דאז מעידים כי לא הייתה למערער "גמירות דעת שהוא הולך להסדר שחורץ את גורלו סופית ואין אחרי זה דבר" [כפי שעולה, בין היתר, מסעיף 69 להודעת הערעור]. כן נטען שבא כוחו דאז של המערער נפגש עם המערער בשלב מאוחר, ואף זאת רק בבית המשפט וביום הדיון, באופן שלא התאפשר למערער להבין עד תום את משמעות ההסדר [כפי שעולה, בין היתר, מסעיף 59 להודעת הערעור]. בא כוח המערער שב וטען כי משיקולי צדק לא ניתן להשלים עם השתתפותו עונש מאסר ממושך על המערער, שעה שעל שותפיו לביצוע העבירות הושתו עונשים קלים ביותר.
14. המשיבה טענה - באמצעות בא כוחה, עו"ד יאיר חמודות - כי המערער הבין בדיוק באיזה הסדר טיעון מדובר וכי פרוטוקול הדיון משקף זאת. עוד נטען כי עסקינן בערעור התוקף הסדר טיעון סגור מבלי שהוצגו על ידי המערער נסיבות חדשות כלשהן המצדיקות קבלתו.
- יצוין כי בא כוח המשיבה המציא לעיונו הכרעת דין וגזר דין של בית משפט השלום באילת (השופט ג' ש' טייב) מיום 13.10.2015 בת"פ 23666-12-14, בו הורשע המערער בעבירות שיוחסו לו בכתב אישום מתוקן - עבירות של תקיפה סתם והתנהגות פרועה במקום ציבורי - במסגרת הסדר טיעון הכולל הסכמה לעניין העונש (מאסר מותנה בן שמונה חודשים לשלוש שנים, על כל עבירת אלימות למעט תגרה, מיום שחרורו; והתחייבות על סך 2,000 ש"ח, למשך שלוש שנים מיום שחרורו, להימנע מעבירת אלימות). לשיטת המשיבה, נסיונו של המערער להסתמך על אבחונים שנערכו לו

בתקופת היותו ילד, אינם מתיישבים עם כך שהוא סיים 12 שנות לימוד ומצהיר שברצונו ללמוד הנדסה. כן נטען שהעונשים שהושתו על שלושת השותפים נעוצים בכך שבשונה מהמערער הם הורשעו רק בביצוע חלק מהעבירות המפורטות בחמשת האישומים שבכתב האישום המתוקן, ובשל כך שהמערער חזר בו בבית-המשפט מגרסתו המפלילה את האחרים.

15. לאחר שעיינו בהודעת הערעור, בכתב העמדה של בא כוחו דאז של המערער, עו"ד אלי בניה בתסקירו העדכני של שירות המבחן, ולאחר ששמענו את טיעוני באי כוח הצדדים ואת דברי נציגת שירות המבחן בדיון שנערך לפנינו, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

לא עלה בידי המערער להוכיח כי הוא לא היה מודע לכך שמדובר בהסדר טיעון "סגור". התרשמותנו היא כי המערער הבין את מכלול השיקולים שעמדו בבסיס ההחלטה להגיע להסדר הטיעון, בעיתוי בו סוכם ההסדר [לאחר שהתיק נוהל לפני בית המשפט המחוזי במשך תקופה בת כשנתיים, כאשר פרשת התביעה כמעט הסתיימה, בהתחשב בכך שבית המשפט המחוזי הבהיר לצדדים כי ספק אם יפסול את הודאתו של המערער (על אף הפגמים שנפלו בה) ונוכח הסיכון שיושת עליו עונש מחמיר ביותר היה וימשיך לכפור באשמתו]. עו"ד בניה הבהיר כי לאורך כל הדרך הוא שיתף את המערער ואת אימו, וקיים עמם פגישות (חלקן עם שניהם וחלקן עם כל אחד משניהם בנפרד). כן ציין עו"ד בניה, כי הוא נאלץ לקיים מספר פגישות עם המערער בבית המשפט (לפני וגם אחרי הדיונים), משבחר המערער, מטעמים שונים, שלא להתייצב לפגישות שנקבעו על ידו במשרדו וכן במקומות שונים, באילת ובבאר-שבע. לא ראינו מקום לפקפק בדבריו של עו"ד בניה לפיהם המערער הצהיר במעמד הכרעת הדין שהוא מבין את פרטי ההסדר, ובפרט שעה שהדברים עולים מפורשות מפרוטוקול הדיון, ובהתחשב בכך שהמערער לא הגיש בשום שלב בקשה לתיקונו של הפרוטוקול.

מעבר לכך; הלכה היא שבית המשפט לא יתערב בעונש שהוסכם בין הצדדים במסגרת הסדר טיעון, בוודאי כאשר מדובר בהסדר "סגור" אלא במצבים חריגים ביותר [ראו: ע"פ 5845/14 אסט נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (20.4.2016)] שמקרה זה אינו נמנה עליהם. יתר על כן, המערער טוען למעשה לכשל בייצוג מצד מי שייצגו בערכאה הדיונית. לא זו בלבד שלא עלה בידי המערער לעבור את הרף הגבוה הנדרש כדי להצליח בטענה זו [השוו: ע"פ 6777/13 ברי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (31.7.2014)], התרשמותנו היא כי העונש שהיה מושת על המערער אלמלא הסדר הטיעון היה חמור משמעותית מזה שהושת עליו בסופו של יום (כפי שגם עולה מדברי בית המשפט המחוזי בגזר דינו).

סוף דבר הערעור נדחה.

ניתן היום, כ"ה באייר תשע"ו (2.6.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

